

Haksız temellük, ayınadarlığını bilmemek, mevhumu muhakkak bilmek, ne demektir?

Cenab-ı Hakk'ın isim ve sıfatları mutlak ve ezeli olmasından, tam manası ile idrak ve ihata edilmesi imkansızdır. Bu yüzden insana birtakım nisbi ve farazi hisler takılmıştır. Bu hislerin verilmiş gayesi ise, Allah'ın, mutlak ve mücerred olan isim ve sıfatlarının bir derece anlaşılması ve kıyaslanarak bilinmesi içindir. Yoksa bu nisbi ve cüz'i olan duygular, sahiplenilip, Yaraticıya karşı meydan okuma aracı haline getirmek için verilmemiştir.

Bu manayı bir temsil ile izah edecek olursak: Çok zengin ve muktedir bir zat emrinde çalışan iki işçiye, servet idare etmenin meşakkatini, tasarrufunun büyüklüğünü, zenginliğin bir takım lezzetlerini kendi haşmet ve ihtişamını anlatmak için çok tesis ve fabrikalarından ikisinin idare ve gelirini, bir yıllığına emaneten onlara verir. Şart olarak da fabrikanın mülkiyeti, içindeki makinelerin eksiksiz geri verilmesi, kendi namına işlettirilmesi ve kendi ahlaki prensiplerine göre idare edilmesi gibi şeyleri o iki işçiye tembih eder.

İki işçiden birincisi fabrikanın idaresini alır ve aynen O zatın direktifine göre hareket eder ve onun çok vasıflarını kıyas yolu ile anlar. Mesela der, "Ben şu küçük tesisi idare ediyorum, şu zat ise binlercesini idare ediyor. Ben, şu kadar insanla uğraşıyorum, O binlercesi ile alakadardır. Şu tesisin gelirindeki zenginlik, şu Onun mülkünün zenginliği, baş döndürür." der. O Zat'a olan sevgi ve saygısı artar ve her zaman da orda geçici ve emaneten bulunduğunu unutmaz.

Bu davranışı ile onun teveccühünü kazanır. O zat'da, onu çok büyük bir mükafatla ödüllendirir.

Diğer işçi ise, fabrikaya girer girmez, vaziyetini ve vazifesini unuttur. Hemen fabrikanın isim tabelasını indirir, kendi ismini takar. İdarede O zatın talimatlarına uymaz. Demirbaş olan makineleri haraç merac satar. Emanetçi ve geçici olduğunu hiç hatırlamaz. Asıl fabrika sahibini inkar eder ve ona meydan okur. Haddini aşarak temellük davasına sapan. Ayna olduğunu inkar eder. Mevhum olan, yani farazi olan hallerini gerçek telakki eder. Asıl fabrika sahibi olan Zat'da ona layık bir ceza ile onu cezalandırır.

İşte bu misalde olduğu gibi, insanın vücudu bir fabrika azaları gibidir. O zat ise, Cenab-ı Hakk'tır. O iki işçi ise, **biri** mümin ve haddini bilen, temellük davasına sapsayan benlik ve hislerini Allah'ın isim ve sıfatlarını anlamakta kullananları temsil eder. **Diğeri** ise temellük davasına sapan, haddini aşan, kendine ait olmayan şeyleri kendine mal eden, firavun meşrep kafirleri temsil eder. O Zat'ın tembihleri ise İslam ve şeriattır ve hakeza. [Otuzuncu Söz](#) bu meseleyi tam halletmiştir.